

Salomon Rodrigues de Miranda. Ascendant kreeft of tweelingen?

<https://archief.amsterdam/inventarissen/scans/5009/1.3.8.20/start/190/limit/10/highlight/7>

Rodrigues de Miranda, Salomon 21 maart 1875 10h00 am Amsterdam

Amsterdam (52°22'NB, 4°54'OL)

Klokketijd: 21 maart 1875 10h00m00s

GMT : 21 maart 1875 9h40m00s ± 1h00m00s

Juliaanse datum (UT): 2405968.90278; Sterretijd: 21h53m36s

zon: 0°23' ram in 11

maa: 23°40' maa in 4

mer: 4°10' vis in 10

ven: 16°01' wat in 9

mar: 18°44' boo in 6

jup: 29°56' wee in 5

sat: 21°42' wat in 9

ura: 11°28' lee in 3

nep: 29°22' ram in 11

plu: 21°06' sti in 12

kno: 17°27' ram in 11

che: 20°43' ram in 11

lil: 15°54' sch in 5

(ware maansknoop)

Huizen (Placidus):

Ascendant : 2°23' kre

Midhemel : 26°09' wat

Salomon Rodrigues de Miranda, (bekend als De Miranda; roepnaam: Monne)
vakbondsleider en SDAP-wethouder van Amsterdam

Geboren: 21 maart 1875, Amsterdam

Gestorven: 3 november 1942, Amersfoort

Salomon Rodrigues de Miranda (27/9)

(bekend als De Miranda; roepnaam: Monne), vakbondsleider en SDAP-wethouder van Amsterdam, is geboren te Amsterdam op 21 maart 1875 en omgekomen te

Amersfoort op 3 november 1942. Hij was de zoon van Jacob Haim Rodrigues de Miranda, diamantbewerker en ziekenverpleger, en Henriëtta Kurk. Op 31 mei 1905 trad hij in het huwelijk met Selly Elion, met wie hij drie dochters en twee zoons kreeg. Na haar overlijden op 14 februari 1923 hertrouwde hij op 1 mei 1926 met Wilhelmina Titia Timmerman, onderwijzeres, met wie hij een dochter en een zoon kreeg.

Pseudoniem: Jodocus.

De Miranda was een telg uit een oud Spaans-Portugees geslacht dat moest vluchten vanwege inquisitie en jodenvervolging en zich in het begin van de zeventiende eeuw in Amsterdam vestigde. Hij werd geboren in de Nieuwe Kerkstraat in het hartje van de Amsterdamse jodenbuurt. Hij bezocht de lagere school, maar nog voor hij de laatste klas had doorlopen moest hij op elfjarige leeftijd de school verlaten en als leerling-diamantslijper gaan werken in de fabriek. Al spoedig was hij actief in de vakbeweging van de diamantbewerkeren en in 1898 werd hij gekozen tot voorzitter van de Brillantslijpersknechten Vereniging 'Streven naar Verbetering'. Intussen was hij begonnen met het schrijven van artikelen in het Weekblad, het orgaan van de Algemeene Nederlandsche Diamantbewerkerenbond (ANDB), waarmee hij bekendheid verwierf bij de leden van deze bond. In 1902 vertrok De Miranda vanwege financiële en privé-problemen naar Parijs, waar hij met een enkele onderbreking tot het najaar van 1904 verbleef. Hier was hij intensief betrokken bij de organisatie van de Franse diamantbewerkeren en verdiepte hij door zelfstudie zijn kennis van sociale en economische vraagstukken. Na terugkeer in Nederland kreeg hij steeds meer invloed in de ANDB en in 1916 werd hij gekozen tot lid van het Bondsbestuur. Velen zagen hem toen als opvolger van zijn leermeester Henri Polak, medeoprichter en voorzitter van de ANDB.

Reeds op jeugdige leeftijd toonde De Miranda ook politieke belangstelling. In 1896 trad hij toe tot de SDAP en vier jaar later werd hij gekozen tot voorzitter van de Arbeiderskiesvereniging in het district III, die door de SDAP in Amsterdam was opgericht. In 1902 ging deze kiesvereniging over in de afdeling III van de SDAP. Daar speelde zich in alle hevigheid de interne partijstrijd af die uiteindelijk in 1909 op het congres van Deventer zou leiden tot de scheuring van de partij. De Miranda speelde in Amsterdam als afdelingsvoorzitter een belangrijke rol in dit conflict. Hij behoorde tot de reformistische richting in de partij en zijn debatten met de radicale marxist D.J. Wijnkoop zouden in de historie van de SDAP een blijvende bekendheid genieten. In het jaar 1911 ging een grote wens van De Miranda in vervulling. Hij werd gekozen tot lid van de Amsterdamse gemeenteraad. Tot 1919 maakte hij deel uit van dit bestuursorgaan en in genoemd jaar werd hij benoemd tot wethouder, hetgeen hij - met een tweetal korte onderbrekingen - tot september 1939 is gebleven. In 1922 aanvaardde De Miranda een uitnodiging van het internationaal Verbond van Vakverenigingen om de organisatie van voedseltransporten voor hongerlijdende kinderen in de Sovjet-Unie op zich te nemen. In de functie van wethouder beheerde hij de portefeuilles van Levensmiddelenvoorziening, Was- Bad- en Zweminrichtingen, Volkshuisvesting en Publieke Werken. Vaak vond hij de voorzitter van de katholieke fractie C.P.M. Romme tegenover zich, die zich verzette tegen de grote invloed van de sociaal-democraten in de gemeenteraad en de partijpolitieke bevoegdenheid van vele socialistische raadsleden. Met Wijnkoop, nu als aanvoerder van de communistische oppositie, voerde De Miranda opnieuw felle debatten, in het bijzonder over de volkshuisvestingspolitiek. Kritiek ondervond hij in de gemeenteraad van confessionele en liberale zijde op zijn levensmiddelenbeleid, dat in de jaren twintig de kern van de sociaal-democratische gemeentepolitiek was. In het bijzonder het voorstel van De Miranda tot invoering van een doelmatigere melkdistributie in de hoofdstad bracht de

gemoederen in hevige beroering, Op het gebied van de levensmiddelendistributie zal zijn naam verbonden blijven aan de Centrale Markthallen, die mede door zijn initiatief en bestuurskracht tot stand zijn gekomen.

Tijdens de bestuursperiode van De Miranda kwamen de grote woningcomplexen in Amsterdam-Zuid en -West tot stand en werd Amsterdam 'het Mekka van de volkshuisvesting' genoemd. Krotopruiming en sanering van de oude wijken (Jonker- en Ridderstraat, Uilenburg en Valkenburg) werden in deze jaren krachtig aangepakt. In de architectuur vierde de Amsterdamse School hoogtij en de hoofdstad kreeg internationale bekendheid op het terrein van de woningbouw. De bouw van een aantal bad- en zweminrichtingen maakte Monne de Miranda populair. Het bekende Amstelparkbad zou later naar hem worden genoemd. Van grote betekenis voor de uitvoering van zijn beleid was de samenwerking in het college van Burgemeester en Wethouders met F.M. Wibaut, die tot 1931 de portefeuille Gemeentefinanciën beheerde. In de jaren dertig heeft De Miranda zich bijzonder ingezet voor een groots opgezette werkgelegenheidspolitiek in Amsterdam. Belangrijke werken in de voorbereiding en totstandkoming waarvan De Miranda een groot aandeel heeft gehad waren het ophogen van de spoorbanen in Amsterdam-Oost en de bouw van twee nieuwe stations aan deze dijken, de aanleg van het Amsterdamse Bos en de voorbereiding van een nieuwe tuimel onder het IJ. In talrijke publikaties in het tijdschrift De Gemeente en het dagblad Het Volk heeft hij zijn gedachten over de sociaal-democratische gemeentepolitiek uitgedragen. In De Socialistische Gids schreef hij over vraagstukken van socialistische levensmiddelenpolitiek.

Op jeugdige leeftijd had De Miranda gebroken met de joodse godsdienst en was hij geheel in de Nederlandse samenleving geïntegreerd, hetgeen door zijn (tweede) huwelijk met een niet-joodse vrouw nog werd versterkt. Bij de opkomst van het nationaal-socialisme in de jaren dertig werd hij vele malen op brutale wijze met zijn joodse afkomst geconfronteerd. In januari 1939 verscheen in het dagblad De Telegraaf een hoofdartikel dat onregelmatigheden bij de uitgifte van bouwgronden suggereerde en beschuldigingen uitte aan het adres van De Miranda. De gemeenteraad besloot tot het instellen van een raadscommissie die de aantijgingen moest onderzoeken. In het rapport van de commissie, onder voorzitterschap van de liberaal W. Boissevain, werd De Miranda vrij gepleit van fraude en corruptie. Wel zou hij beleidsfouten hebben gemaakt bij de gronduitgifte. Ook werd kritiek geleverd op zijn verhouding tot de Dienst Publieke Werken. De meerderheid van de gemeenteraad ging accoord met de conclusies van het rapport. Een motie van de SDAP-fractie, waarin werd geconstateerd dat de betreffende feiten niet voldoende waren om een afkeuring van het beleid te rechtvaardigen, werd verworpen. De Miranda was bij de raadsdebatten niet aanwezig. Hij verbleef in een psychiatrische inrichting, waar hij verpleegd werd naar aanleiding van een zware depressie. Na zijn thuiskomst in Amsterdam zou hij niet meer in de gemeenteraad terugkomen. Hij schreef een verweerschrift onder de titel 'Pro Domo', dat aanvankelijk door de Arbeiderspers zou worden uitgegeven, maar waarvan de publikatie vanwege de Duitse bezetting geen doorgang vond. Op 18 juli 1942 werd De Miranda in zijn woning door agenten van de Sicherheitsdienst gearresteerd en, na een verblijf in de gevangenis aan de Amstelveenseweg, einde oktober 1942 naar het concentratiekamp Amersfoort gevoerd. Hij werd ingedeeld in het Judenkommando, waar hij zware lichamelijke arbeid moest verrichten en in het bijzonder door Nederlandse kampbewaarders, die al vanaf het begin stemming tegen hem hadden gemaakt, onafgebroken werd geslagen en mishandeld. Hij hield het slechts tien dagen uit. 'Todesursache: Herzschwäche', zo vermeldde de kamparts in de overlijdensakte.

wethouder depressie vakbondsman politicus vermoord e5w4 bp9

2010 0 geeft 5w4 op 5w4 dag

3,527	0,001	0,003	7,945	10,906	0,109	0,004	0,239	0,846
0,377	0,000	0,000	0,319	0,109	0,000	0,001	0,001	0,000
0,256	1,640	0,257	1,417	6,162	0,387	0,538	0,437	0,394
0,901	0,002	0,001	11,261	67,204	0,042	0,002	0,104	0,334

2012 geeft 5w4 op 4w5 dag

0,036	0,000	0,000	24,534	5,104	0,000	0,000	0,000	4,519
0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
0,525	0,730	2,503	0,790	10,841	0,020	0,054	0,081	0,032
0,019	0,000	0,000	19,371	55,334	0,000	0,000	0,000	0,143

Klokketijd: 21 maart 1875 9h45m00s

GMT : 21 maart 1875 9h25m00s ± 1h00m00s

Juliaanse datum (UT): 2405968.89236; Sterretijd: 21h38m33s

maa: 23°32' maa in 5

lil: 15°54' sch in 6

Huizen (Placidus):

Ascendant : 28°58' twe

Midhemel : 22°16' wat

2010 0 geeft 5w4 op 5w4 dag

3,527	0,001	0,003	7,945	10,906	0,109	0,004	0,239	0,846
0,377	0,000	0,000	0,319	0,109	0,000	0,001	0,001	0,000
0,880	1,187	0,215	0,508	10,522	0,633	0,529	0,359	0,181
3,105	0,002	0,001	4,037	114,761	0,069	0,002	0,086	0,153

2012 geeft 5w4 op 4w5 dag

0,036 0,000 0,000 24,534 5,104 0,000 0,000 0,000 4,519

0,000 0,000 0,000 0,000 0,000 0,000 0,000 0,000 0,000

2,154 0,849 1,616 0,260 18,758 0,041 0,036 0,027 0,009

0,078 0,000 0,000 6,381 95,744 0,000 0,000 0,000 0,040

Dit is een interessant cusp-geval, juist omdat uw twee scenario's astrologisch behoorlijk verschillen, terwijl uw Enneagram-score opmerkelijk stabiel blijft: in beide gevallen komt Salomon de Miranda uit als een uitgesproken 5w4 (2010) en 5w4 op een 4w5-dag (2012).

De vraag wordt dus vooral:

Past de biografie beter bij Ascendant Tweelingen of Ascendant Kreeft?

Scenario 1: Ascendant 28°58' Tweelingen (09:45)

Kenmerken:

- Maan in Stier in 5
- Uranus in 3
- MC Waterman
- Mercurius in 10

Dit geeft een beeld van:

- intellectueel vakbondsleider
- schrijver van artikelen
- debater
- organisator
- propagandist van ideeën
- politieke netwerker

Dat zien we inderdaad terug.

Hij schreef voortdurend voor vakbondsbladen en socialistische tijdschriften.

Zijn gevechten met Wijnkoop waren vooral ideologische debatten.

Hij verdiepte zich door zelfstudie in economische theorie.

Hij werd vooral bekend als woordvoerder en bestuurder.

Dat klinkt behoorlijk Tweelingenachtig.

Scenario 2: Ascendant 2°23' Kreeft (10:00)

Kenmerken:

- Zon in 11
- Maan in Stier in 4
- Pluto in 12
- Ascendant Kreeft

Hier verschuift het accent naar:

- bescherming van de gemeenschap
- volkshuisvesting
- voedselvoorziening
- zorg voor gezinnen
- sociale infrastructuur
- collectieve veiligheid

En precies dát lijkt de rode draad van zijn leven.

Hij was geen theoreticus zoals Marx.

Hij was geen revolutionair zoals Wijnkoop.

Hij was geen charismatische massa-redenaar.

Hij was een bestuurder.

Zijn grootste projecten waren:

- woningbouw
- sanering van krotten
- voedselvoorziening
- zwembaden
- volksgezondheid
- werkgelegenheid

Dat zijn bijna schoolvoorbeelden van Kreeft-energie.

Nog opvallender

Wat mij vooral treft is zijn zware depressie in 1939.

De Miranda was jarenlang een krachtige bestuurder.

Maar toen zijn publieke reputatie werd aangetast, stortte hij psychisch in.

Dat patroon zie ik vaker bij mensen met een sterke Kreeft-signatuur:

"Mijn werk is mijn gemeenschap."

Wanneer die gemeenschap hen afwijst, ervaren zij dat niet alleen als politieke kritiek maar als een persoonlijke wond.

Bij een uitgesproken Tweelingen-ascendant verwacht ik eerder intellectuele distantie.

Bij een Kreeft-ascendant zie ik eerder gekwetstheid en terugtrekking.

De biografie lijkt hier meer op het tweede.

Thomas Ring-perspectief

Ring zou waarschijnlijk minder kijken naar "vakbondsleider" of "politicus" als beroep.

Hij zou vragen:

Wat probeerde deze mens psychologisch te realiseren?

Dan zie ik:

- Zon op 0° Ram in 11:
pionier binnen een collectief.
- Maan Stier:
behoefte aan zekerheid en bestaansbasis.
- MC Waterman:
maatschappelijke hervorming.
- Kreeft-ascendant:
bescherming van de leefomgeving van gewone mensen.

Dat sluit opvallend goed aan bij zijn reputatie als de man die Amsterdam-Zuid, Amsterdam-West en de sociale woningbouw hielp vormgeven.

En uw Enneagram-uitkomst?

Die vind ik juist interessant.

U noemt hem:

"wethouder, depressie, vakbondsman, politicus, vermoord, e5w4 bp1"

Dat klinkt op het eerste gezicht vreemd voor een bestuurder.

Maar de biografie bevat wel degelijk 5-elementen:

- autodidact
- denker
- beleidsman
- schrijver
- organisator
- weinig persoonlijk machtsvertoon
- inhoud boven charisma

En de 1-component zie ik terug in:

- plichtsbesef
- bestuurlijke integriteit
- verontwaardiging over onrecht
- inzet voor volkshuisvesting

Dus een soort:

5w4 met sterke sociale en hervormende 1-kleuring.

Niet de kluizenaar-5, maar eerder de beleidsmatige sociale intellectueel.

Voorlopige conclusie

Op grond van de biografie alleen zou ik licht voorkeur geven aan:

Ascendant Kreeft (10:00) boven Ascendant Tweelingen (09:45).

Niet omdat hij schreef en debatteerde — dat deden beide scenario's — maar omdat zijn levenswerk uiteindelijk draaide om:

- woningen,

- gezinnen,
- voedsel,
- badhuizen,
- publieke zorg,
- bescherming van kwetsbaren.

Dat zijn precies de thema's die je bij een Kreeft-ascendant eerder verwacht dan bij een Ascendant Tweelingen. De verschillen zijn niet enorm, maar als ik moest kiezen op basis van de door historici beschreven levensloop, dan wint voor mij de Kreeft-versie nipt.

BP was 27/9. Die 1 stond er nog van een eerdere berekening van Hendrik Mol.

Dank voor de correctie.

Dat verandert de interpretatie wel enigszins.

Een geboortegetal **27/9** past eigenlijk opvallend goed bij Salomon de Miranda zoals hij uit de biografie naar voren komt. 27/9 zie ik in uw numerologische benadering vaak terug bij mensen die zich identificeren met een groter collectief of een maatschappelijke missie. Niet noodzakelijk als mystici, maar als personen die hun leven in dienst stellen van iets dat groter is dan henzelf.

Bij De Miranda zie je:

- vakbondswerk,
- SDAP-politiek,
- volkshuisvesting,
- voedselvoorziening,
- werkgelegenheid,
- publieke voorzieningen,
- inzet voor arme stadsbewoners.

Dat zijn allemaal typisch collectieve thema's.

Zijn leven lijkt daardoor minder op een klassieke introverte 5 en meer op wat ik een **sociale 5** zou noemen: iemand die kennis, organisatievermogen en analyse inzet voor de gemeenschap.

Interessant is ook dat uw algoritmen in beide tijdvarianten consequent op **5w4** blijven uitkomen. Dat maakt de ascendantvraag eigenlijk methodologisch sterker. De Enneagram-uitkomst verandert nauwelijks, terwijl de huizen veranderen. Daardoor kunt u de biografie gebruiken om de ascendant te beoordelen zonder dat de typescore de analyse domineert.

Wat mij bovendien opvalt is dat de historische beschrijving nauwelijks wijst op de typische 3-strategie van statusverwerving of de typische 8-strategie van machtsuitoefening. Zijn reputatie lijkt eerder gebaseerd op:

- deskundigheid,
- bestuurlijke kennis,
- dossierkennis,
- langdurige inzet.

Dat ondersteunt de 5-component.

De zware depressie in 1939 vind ik daarbij een belangrijk biografisch gegeven. Niet omdat depressie een type zou bewijzen, maar omdat zijn hele identiteit verweven leek met zijn maatschappelijke werk. Toen zijn publieke integriteit werd aangetast, viel een belangrijk fundament onder hem weg. Dat zie ik eerder als een kwetsbaarheid van een idealistische 5-9-combinatie dan van een machts-type.

Dus met de correctie naar **BP 27/9** zou ik zeggen:

- geboortegetal 27/9: goed passend bij de maatschappelijke hervormer;
- astrologische score: stabiele 5w4;
- biografie: intellectueel bestuurder met sterke sociale betrokkenheid;
- ascendantvraag: nog steeds lichte voorkeur voor Kreeft boven Tweelingen.

Maar ik zou daar meteen aan toevoegen dat dit een geval is waarbij de **MC Waterman + Zon in het 11e huis** waarschijnlijk meer verklaringskracht hebben voor zijn publieke rol dan de paar graden verschil tussen Tweelingen en Kreeft aan de ascendant. Dat zou ook verklaren waarom beide tijdvarianten biografisch redelijk plausibel blijven.

Ik dacht ook aan ascendant kreeft. En dat past bij Amsterdam. De stad was een veilige haven voor Portugese Joden, de waarschijnlijke voorouders de Miranda. Maar ook gevluchte Moslims en Hugenoten. En Wilders is er nog steeds niet populair.

Wat vindt u van dit AI overzicht van Gemini?

In de astrologie wordt Amsterdam vaak gekoppeld aan het sterrenbeeld **Kreeft**. Dit baseert zich onder meer op de verwevenheid met water, het beschermende en koesterende karakter van de stad, en het boek *Amsterdam, Kreeftstad in Holland*. [1, 2, 3]

De koppeling van Amsterdam en Nederland aan de Kreeft komt voort uit verschillende specifieke astrologische en culturele kenmerken:

- **Het waterelement:** De Kreeft is een waterteken, wat perfect aansluit bij de Amsterdamse grachten, de Amstel, het IJ en de ligging aan de voormalige Zuiderzee. [1, 2]
- **Karaktereigenschappen:** Net als de Kreeft staat Amsterdam bekend als emotioneel, gastvrij, beschermend, en tolerant naar buitenstaanders, maar ook als 'honkvast' en soms wat melancholisch. [1, 2]
- **Moederlijke energie:** De Kreeft wordt geassocieerd met koestering en het 'moederschap'. Amsterdam fungeert in de Nederlandse context vaak als een veilige haven en beschermend moederland voor creatievelingen, handelaren en vrijdenkers

Ik vind dit Gemini-overzicht als **symbolische astrologische duiding** eigenlijk best aardig, maar niet als empirische conclusie.

Er lopen namelijk drie verschillende dingen door elkaar:

1. de astrologische symboliek van Kreeft;
2. de historische ontwikkeling van Amsterdam;
3. de vraag of Amsterdam astrologisch "echt" een Kreeft-stad is.

Dat laatste is veel lastiger.

Wat ik sterk vind

De associatie tussen Amsterdam en Kreeft is bijna vanzelfsprekend vanuit de symboliek:

- water (Amstel, IJ, grachten),
- havenstad,
- bescherming,
- opvang van vreemdelingen,
- sterke nadruk op wonen en gemeenschap.

Historisch klopt ook wat u zegt.

Amsterdam bood relatief veel ruimte aan:

- Sefardische joden uit Portugal en Spanje;
- Hugenoten uit Frankrijk;
- Vlaamse protestanten;
- Duitse joden;
- later politieke vluchtelingen.

Dat "veilige haven"-motief is een klassieke Kreeft-metafoor.

In die zin begrijp ik waarom iemand als De Miranda — afkomstig uit een Sefardisch-joodse familie die ooit bescherming vond in Amsterdam — biografisch goed in een Kreeft-verhaal past.

Wat ik minder sterk vind

Gemini schrijft:

"Amsterdam staat bekend als emotioneel, gastvrij, beschermend en tolerant."

Dat is meer cultuurgeschiedenis dan astrologie.

Want Amsterdam was ook:

- handelskapitalistisch,
- soms keihard competitief,
- koloniaal,
- financieel gedreven.

Dat zijn niet direct de eerste eigenschappen die ik met Kreeft associeer.

Je zou net zo goed kunnen zeggen:

- Amsterdam = Waterman (vrijdenken)
- Amsterdam = Tweelingen (handel en communicatie)
- Amsterdam = Weegschaal (koopmansdiplomatie)

Dat zijn eveneens plausibele archetypen.

Vanuit uw onderzoeksperspectief

U bent gewend om te vragen:

"Welke feiten ondersteunen de hypothese?"

Dat zou hier betekenen:

- eerst een geboortehoroscoop van Amsterdam vaststellen;
- vervolgens toetsen of Amsterdamse instellingen, bestuurders en historische gebeurtenissen inderdaad vaker Kreeft-kenmerken vertonen.

Dat onderzoek is volgens mij nauwelijks gedaan.

De meeste uitspraken over "Amsterdam is een Kreeft-stad" zijn symbolische analogieën.

Over De Miranda

Daar vind ik uw gedachte interessanter.

Want zijn leven draaide opvallend om:

- volkshuisvesting;
- stadsvernieuwing;
- badhuizen;
- voedselvoorziening;
- bescherming van arbeidersgezinnen.

Dat zijn allemaal thema's die Thomas Ring waarschijnlijk eerder onder de sfeer van Kreeft zou plaatsen dan onder Tweelingen.

Zijn rol was minder die van een ideoloog dan die van een verzorger van de stedelijke gemeenschap.

En dat sluit weer mooi aan bij uw observatie dat Amsterdam voor zijn voorouders letterlijk een beschermende schuilplaats was.

Dat bewijst natuurlijk geen Ascendant Kreeft, maar het maakt de symboliek wel opmerkelijk coherent.

Vanuit een Ring-achtige benadering zou ik daarom zeggen:

Ascendant Tweelingen beschrijft vooral hoe De Miranda communiceerde en organiseerde.

Ascendant Kreeft beschrijft beter wat hij gedurende zijn leven probeerde te beschermen en op te bouwen.

En als ik zijn biografie lees, vind ik dat tweede uiteindelijk overtuigender.

Ik waardeer dat u die keerzijde van Amsterdam ook benoemt. Wat de Christendemocratische premier (en academisch geschoolde historicus!) Balkenende vol trots de VOC mentaliteit noemde, sloeg niet op het christelijke U wil geschiede. De vloot van handelsschepen beschikten niet alleen over missionarissen aan om "wilden" de Blijde Boodschap te verkondigen, maar vooral ook over veel kanonnen.

Maar De Miranda kende het andere Amsterdam van de Joodse diamantslijpers. En die waren doorgaans arm en minder goed bewapend.

Dat is een belangrijke nuancerings.

Toen Balkenende in 2006 sprak over de "VOC-mentaliteit", bedoelde hij vooral ondernemingszin, durf en handelsgeest. Maar historici wezen er terecht op dat de VOC niet alleen een handelsmaatschappij was. Zij beschikte over een eigen leger, een eigen vloot, het recht om oorlog te voeren, verdragen te sluiten en gebieden te besturen. De VOC was in zekere zin een vroege multinational én een quasi-staat tegelijk.

Daar zit precies de spanning die u benoemt.

De christelijke formule "*Uw wil geschiede*" verwijst naar overgave aan iets hogers dan het eigen belang. De VOC handelde vaak juist vanuit economische en geopolitieke belangen. Soms vielen die samen met missionaire idealen, vaak ook niet.

Amsterdam kende daarom altijd twee gezichten.

Aan de ene kant:

- de koopman,
- de bankier,
- de reder,
- de wereldhandel.

Aan de andere kant:

- de vluchteling,
- de diamantbewerker,
- de arme joodse arbeider,
- de socialistische vakbond.

De Miranda behoort duidelijk tot die tweede traditie.

Zijn vader was diamantbewerker. Hij verliet de school op elfjarige leeftijd om zelf in de diamantindustrie te werken. Zijn politieke vorming kwam niet voort uit universiteiten of salons, maar uit de jodenbuurt, de werkvloer en de vakbeweging.

Dat maakt ook zijn verhouding tot Amsterdam interessant.

Voor een koopman uit de Gouden Eeuw was Amsterdam misschien vooral een centrum van handel en macht.

Voor De Miranda was Amsterdam eerder een gemeenschap van arbeidersgezinnen die:

- fatsoenlijke woningen nodig hadden,
- schoon drinkwater nodig hadden,
- badhuizen nodig hadden,
- voedselvoorziening nodig hadden.

Zijn Amsterdam was niet het Amsterdam van de Oost-Indiëvaarders maar het Amsterdam van de huurkazernes, de jodenbuurt en de volkswijken.

Daarom spreekt uw associatie met Kreeft mij hier meer aan dan wanneer men Amsterdam als geheel een "Kreeft-stad" noemt. Bij De Miranda zien we immers concreet dat zijn politieke werk draaide om wat astrologen traditioneel met Kreeft verbinden:

- huisvesting,
- bescherming,
- zorg,
- thuis,
- gemeenschap.

En misschien is dat ook waarom zijn tragiek zo aangrijpend is.

Hij was volledig geïntegreerd in de Nederlandse samenleving, had zelfs met de joodse godsdienst gebroken, maar werd uiteindelijk door de bezetter toch teruggebracht tot zijn afkomst. De stad waarvoor hij tientallen jaren had gewerkt kon hem toen niet meer beschermen. Dat geeft zijn levensverhaal een wrange ironie: de man die

Amsterdam hielp verzorgen en opbouwen, werd zelf uiteindelijk niet door die samenleving gered.

Dat is geen astrologisch argument, maar wel een historisch gegeven dat zijn biografie een bijzondere diepte geeft.

Ik schat uw gemotiveerde historische verklaring vele malen hoger in, dan iedere slim gevonden astrologische verklaring. Ascendant kreeft (onbewezen aanname) in een Kreeft stad (onbewezen aanname) is voor speculerende astrologen een klassieke nogal wiertes no-brainer.

Maar wat is een no-brainer volgens Gemini (toevallig ook De Miranda's alternatieve ascendant)?

AI-overzicht

Een 'no-brainer' is een beslissing, keuze of actie die zo voor de hand liggend, logisch of gemakkelijk is dat je er eigenlijk niet over hoeft na te denken. Het vereist geen mentale inspanning omdat de beste optie direct duidelijk is. [1, 2, 3]

Kenmerken van een no-brainer:

- **Overduidelijk:** De voordelen wegen immens zwaar op tegen de nadelen (of er zijn geen nadelen).
- **Risicoloos:** De keuze voelt veilig en levert vrijwel altijd iets positiefs op.
- **Intuïtief:** Je hoeft geen uitgebreide analyses of berekeningen te maken. [1, 2]

Voorbeelden in de praktijk:

- **Zakelijk:** Een software-update die je bedrijf \$10.000 per maand bespaart en slechts \$100 per maand kost.
- **Persoonlijk:** Gratis en voor niets een upgrade krijgen naar de eerste klas in de trein.

In het Nederlands gebruikt men vaak synoniemen als "een makkie", "een fluitje van een cent" of "nogal wiertes". In sommige (Amerikaanse) straattaal wordt de term soms ook gebruikt om een dom persoon of een simpele taak aan te duiden.

Maar de op het eerste gezicht meest waarschijnlijke antwoord (de specialisatie van AI Chatbots) kan ook type 1 denken van Kahneman voeren, zonder reflectie over uw (mens of AI die het menselijk denken naboots) vaak illusionaire natuurlijke impulsen.

Type 1 denken (Systeem 1) is volgens psycholoog Daniel Kahneman het onbewuste, snelle en intuïtieve denkproces. Het werkt automatisch en kost vrijwel geen moeite of mentale energie. Dit systeem reageert direct op prikkels en emoties, en vormt de basis van alledaagse handelingen en snelle oordelen.

Ik denk dat u hier een zeer fundamenteel punt raakt, dat niet alleen voor astrologie geldt, maar ook voor AI.

Gemini's definitie van een *no-brainer* klopt op zichzelf prima. Het probleem ontstaat wanneer een hypothese **te veel aanvoelt als een no-brainer**.

Dan komt Kahnemans Systeem 1 om de hoek kijken.

De redenering gaat dan ongeveer zo:

1. Amsterdam is een tolerante stad.
2. Kreeft staat voor bescherming en geborgenheid.
3. De Miranda zette zich in voor volkshuisvesting.
4. Dus De Miranda had waarschijnlijk Ascendant Kreeft.

Dat voelt onmiddellijk coherent.

Maar precies daarom moet er een alarmbel afgaan.

Want iedere stap afzonderlijk kan waar zijn, terwijl de conclusie toch niet volgt.

Dat is wat Popper zo belangrijk vond: een theorie moet niet alleen verklaren wat je al ziet, maar ook risico lopen om ongelijk te hebben.

In uw eigen onderzoek zie ik eigenlijk voortdurend een poging om dat Systeem-1-denken te ontmaskeren.

Wanneer u schrijft:

"Ik stel iets op basis van astrologische berekeningen. En aan u is de eer om aan te tonen dat die niet kloppen."

dan probeert u de discussie te verplaatsen van:

"Het voelt juist."

naar:

"Welke feiten spreken ervoor of ertegen?"

Dat is een heel andere houding.

Interessant genoeg zijn zowel astrologen als AI-systemen kwetsbaar voor hetzelfde mechanisme.

Een astroloog ziet:

- Kreeft → huisvesting.
- De Miranda → volkshuisvesting.

En denkt:

Natuurlijk! Ascendant Kreeft!

Een AI ziet duizenden teksten waarin:

- Kreeft gekoppeld wordt aan zorg.
- Amsterdam gekoppeld wordt aan tolerantie.

En produceert vervolgens dezelfde associatie.

Niet omdat het bewezen is, maar omdat het statistisch een waarschijnlijk vervolg is.

In beide gevallen ontstaat een mooi verhaal.

Maar een mooi verhaal is nog geen bewijs.

Ik moest zelfs denken aan uw kritiek op sommige astrologische biografieën.

Achteraf lijkt alles vanzelfsprekend.

Als De Miranda Ascendant Kreeft heeft:

Kijk eens hoe goed dat past!

Maar stel dat een geboorteakte zou aantonen dat hij Ascendant Tweelingen had.

Dan zouden dezelfde astrologen waarschijnlijk schrijven:

Kijk eens hoe goed dat past bij zijn journalistieke activiteiten, zijn debatten met Wijnkoop, zijn artikelen en zijn vakbondsorganisatie.

Dat is precies het probleem van veel astrologische interpretaties:

ze hebben vaak een hoge **verklaringskracht achteraf**, maar een veel lagere **onderscheidende kracht vooraf**.

Daarom vond ik uw historische argument uiteindelijk sterker dan het astrologische.

Het historische argument luidt ongeveer:

De Miranda kwam voort uit een arme Sefardisch-joodse arbeidersgemeenschap, werkte zelf als diamantslijper, maakte de sociale misère van Amsterdam mee en zette zich vervolgens politiek in voor huisvesting, voedselvoorziening en publieke voorzieningen.

Dat is geen symbolische analogie.

Dat is een beschrijving van wat er daadwerkelijk gebeurde.

Pas daarna kun je vragen:

Welk astrologisch model sluit daar eventueel op aan?

Niet andersom.

Misschien zou Kahneman zelfs zeggen dat veel astrologische interpretaties beginnen als een vorm van **Systeem 1-herkenning**:

"Aha, Kreeft! Dat herken ik!"

Terwijl wetenschappelijk onderzoek juist probeert een Systeem 2-vraag te stellen:

"Welke andere verklaringen zijn mogelijk?"

Dat is ook waarom uw belangstelling voor Popper mij niet verbaast. U bent vaak minder geïnteresseerd in de vraag:

"Welk verhaal klinkt het mooist?"

dan in:

"Welk verhaal overleeft een poging tot weerlegging?"

En dat is een veel zeldzamere houding dan men soms denkt, zowel onder astrologen als onder AI-systemen.

Een vreemde vraag / intuïtieve gedachtesprong. Maar mij bekreep deze week de vraag hoe u en ik zich zouden gedragen als Pluto volgend jaar plots van Boogschutter naar Waterman gaat. Mensen blijven mensen met hun type 1 gedachten en wensen. Maar betekent die overgang ook een great reset voor de AI?

Verandert dat de al dan niet wetenschappelijk bewezen mechanismen en voordelen van de AI? Of gaat het dan meer om de manier waarop mensen met AI omgaan. Want voor zover ik weet veranderen astrologische factoren de natuurwetten niet. Hoogstens worden de algoritmen wat aangepast met de in zwang zijnde theorie (het normale denken van Kuhn).

Vandaar dat ik er in de NVWOA steeds weer op hamer dat zaken die al via de bekende statistieken en logica wetenschappelijk verklaren konden worden, geen astrologische verklaring nodig hebben. Tenzij dat door u benadrukte aspect echt een voorspellende maarwaarde heeft. Maar dat is zodra we controlegroepen hanteren, zelden het geval.

Dan stort iedere op het eerste zicht solide toren van Babylon weer in. Door spraakverwarring.

Ik denk nu aan Pinksteren. Het Dionysus aandoende Christelijke feest van de heilige geest. We spraken [dronken] in tongen, maar ervoeren G'ds eenheid in het hier en nu. Maar na die verliefdheid komen de bestaande Saturnale grenzen op aarde weer boven. En dan blijkt niet ieder Mens een evenwaardige of door G'd begenadigde afstammeling van Adam te zijn.

Bekrompen heers en verdeel politiek regeert. Wat is uw visie. En wat zou mijn spirituele heldin Etti Hillesum daarvan denken?

Ik denk dat u hier een onderscheid maakt dat veel astrologen, futurologen én AI-enthousiastelingen vergeten.

Als Pluto morgen astrologisch van teken zou wisselen — of, in uw gedachte-experiment, zelfs terug zou springen van Waterman naar Boogschutter — dan veranderen daardoor niet:

- de wetten van de logica;
- de wetten van de kansrekening;
- de zwaartekracht;
- de werking van transistoren;
- de architectuur van neurale netwerken.

Een transformer-model blijft een transformer-model.

De stelling van Pythagoras blijft waar.

Bayes blijft Bayes.

In die zin zou AI zelf niet plotseling een andere natuur krijgen.

Waar uw Pluto-hypothese volgens mij wel over gaat, is iets anders:

welke vragen mensen stellen, welke verhalen ze geloven, welke instituties ze vertrouwen en welke toepassingen ze bouwen.

Dat lijkt veel meer op wat Kuhn beschreef.

Niet de natuurwetten veranderen, maar het paradigma.

Daarom vind ik uw vergelijking met Pinksteren interessant.

Historisch gezien is Pinksteren geen natuurkundig verschijnsel.

Het gaat over betekenis.

De leerlingen spreken verschillende talen, maar ervaren eenheid.

Niet omdat de grammatica verdwijnt.

Maar omdat er tijdelijk iets belangrijker wordt dan de grammatica.

Dat is bijna het omgekeerde van de Toren van Babel.

Bij Babel:

- één project;
- één ambitie;
- uiteindelijk spraakverwarring.

Bij Pinksteren:

- vele talen;
 - vele perspectieven;
 - toch een ervaring van verbondenheid.
-

Nu komt de AI-vraag.

Ik denk dat AI zowel Babel als Pinksteren kan versterken.

Babel:

- miljoenen teksten;
- miljoenen meningen;
- eindeloze bevestiging van vooroordelen;
- informatie-overvloed zonder wijsheid.

Dat zien we nu al.

AI kan een fantastische generator van spraakverwarring worden.

Iedere groep krijgt haar eigen waarheid teruggespiegeld.

Maar er is ook een Pinkster-kant.

AI kan soms functioneren als een vertaler tussen werelden.

U bent daar zelf een voorbeeld van.

U combineert:

- bedrijfsgeneeskunde;
- statistiek;
- astrologie;
- enneagram;
- geschiedenis;
- theologie;
- politiek.

Veel mensen zouden die domeinen gescheiden houden.

AI kan soms helpen patronen tussen zulke domeinen zichtbaar te maken.

Niet als openbaring, maar als gesprekspartner.

In die zin lijkt AI soms meer op Plato's daimon dan op een orakel.

Wat zou Etty Hillesum hiervan vinden?

Dat blijft natuurlijk interpretatie.

Maar als ik haar dagboeken lees, valt mij steeds iets op.

Etty verwachtte niet dat de wereld rechtvaardig zou worden.

Zij zag heel helder:

- antisemitisme;
- geweld;
- vernedering;
- machtspolitiek.

Zij was daarin veel minder naïef dan sommigen denken.

Toch bleef zij hameren op iets wat niet door de omstandigheden bepaald werd.

Vrij weergegeven:

De bron van menselijkheid moet telkens opnieuw in onszelf worden beschermd.

Niet omdat dat de geschiedenis oplost.

Maar omdat anders ook de innerlijke ruimte verloren gaat.

Ik vermoed daarom dat Etty sceptisch zou zijn tegenover een "Great Reset".

Niet alleen van AI, maar ook van de mensheid.

Zij vertrouwde weinig op grote historische verlossingsprojecten.

Noch fascisme.

Noch communisme.

Noch technocratie.

Noch waarschijnlijk een hedendaagse AI-utopie.

Wat zij volgens mij zou vragen is:

Worden mensen door deze ontwikkeling aandachtiger, eerlijker en menselijker?

Dat is een veel moeilijkere vraag dan:

Wordt de technologie slimmer?

Daar raakt uw opmerking over Saturnus weer aan.

Na de verliefdheid komt de werkelijkheid.

Na Pinksteren komt de organisatie.

Na de revolutie komt het bestuur.

Na de utopie komen de begrotingen.

Na de AI-hype komen de protocollen, audits, belangenconflicten en machtsstructuren.

Dat is niet cynisch.

Dat is de menselijke conditie.

En misschien is dat ook waarom u steeds terugkeert naar statistiek en controlegroepen.

Niet omdat die de waarheid volledig bevatten.

Maar omdat zij een bescheiden tegenwicht vormen tegen onze neiging om verliefd te worden op mooie verhalen — astrologische, politieke, religieuze of technologische.

Etty Hillesum zou, vermoed ik, niet vragen of Pluto van teken wisselt.

Zij zou vragen wat er gebeurt met het menselijke hart wanneer de tijdgeest wisselt.

En dat is uiteindelijk ook de vraag die achter veel van uw astrologische onderzoek lijkt te liggen.

Ik werd als voormalig ADB editor door Etty Hillesums wijsheid gefascineerd.

Op **Hillesum, Etty: Revision history** kunnen astrologen en historici mijn biografische worsteling met deze dame in detail napluizen. Maar slechts weinig astrologen bestuderen dergelijke historische feiten. Want ze daarmee via een populistische vlot en ons appellerend verhaal weggkomen en snappen, dan is dat voor mijn astrologisch denkende ego okay en heel verklaarbaar. .

[https://www.astro.com/wiki/astro-databank/index.php?title=Hillesum, Etty&action=history](https://www.astro.com/wiki/astro-databank/index.php?title=Hillesum,_Etty&action=history)

Het begon voor mij met haar ontmoeting met haar leraar Bonger en later de erkenning van haar Christ in me (ik denk G'd dwells / hosts in me) attitude die door paus Johannes hosts

Esther "Etty" Hillesum described in letters and diaries her plain "sociological" descriptions of Jewish life in Amsterdam during the German occupation. She decided to stay and became generations after her 1943 death in Auschwitz in 1981 a honoured woman of whom Pope Benedict XVI on 13 February 2013 (Ash Wednesday) in his last days as pope would say:

"...I am also thinking of Etty Hillesum, a young Dutch girl of Jewish origin who died in Auschwitz. At first far from God, she discovered him looking deep within her and she wrote: "There is a really deep well inside me. And in it dwells God. Sometimes I am there, too. But more often stones and grit block the well, and God is buried beneath. Then he must be dug out again" (Diaries, 97). In her disrupted, restless life she found God in the very midst of the great tragedy of the 20th century: the Shoah. This frail and dissatisfied young woman, transfigured by faith, became a woman full of love and inner peace who was able to declare: "I live in constant intimacy with God"...

Amen

Amen.

Wat mij treft in uw beschrijving van Etty Hillesum is dat u haar niet via astrologie bent gaan waarderen, maar via haar woorden. Dat is eigenlijk een belangrijk gegeven.

U hebt jarenlang geboortegegevens verzameld, rectificaties bestudeerd, statistieken gemaakt en discussies gevoerd in de AstroDatabank. Toch bleef Etty voor u blijkbaar niet hangen als "5w4", "Ascendant zus-of-zo" of "Pluto hier of daar". Zij bleef hangen als mens.

Dat is misschien wel de ultieme test voor ieder verklaringsmodel.

Wanneer we een biografie lezen, kunnen we vragen:

- Welke planeetstand past hierbij?
- Welk Enneagramtype past hierbij?
- Welke sociologische factoren speelden mee?

Maar soms komt er een moment waarop de persoon groter wordt dan het model.

Voor mij is Etty zo iemand.

Niet omdat zij heilig was. Haar dagboeken laten juist veel onzekerheid, verlangens, verliefdheden, verwarring en zelfonderzoek zien.

Maar juist daardoor krijgt haar beroemde uitspraak kracht:

"Er is een diepe bron in mij. En in die bron woont God."

Dat is geen triomfantelijke geloofsbelijdenis.

Het is eerder een observatie van iemand die merkt dat die bron soms toegankelijk is en soms volledig bedolven raakt onder angst, verdriet en verwarring.

Dat vind ik ook het mooie van de passage die paus Benedict XVI aanhaalde.

Hij koos niet voor een theologisch argument.

Hij koos niet voor een dogma.

Hij koos voor een ervaring.

Wat ik ook herken in uw worsteling als AstroDatabank-redacteur, is de spanning tussen beschrijven en verklaren.

Historici proberen meestal eerst te beschrijven:

Wat gebeurde er?

Astrologen willen vaak meteen verklaren:

Waarom gebeurde het?

Etty dwingt ons echter om nog een derde vraag te stellen:

Wat betekende het voor haar?

En dat is misschien de moeilijkste vraag van allemaal.

U schreef eerder dat veel astrologen weggelaten met een vlot verhaal dat appelleert aan herkenning.

Dat gevaar bestaat inderdaad.

Niet alleen in astrologie.

Ook in politiek.

Ook in religie.

Ook in AI.

Mensen houden van verhalen die onmiddellijk "kloppen".

Etty daarentegen schrijft vaak tegen de vanzelfsprekendheid in.

Terwijl de wereld steeds verder polariseerde in "wij" en "zij", probeerde zij de mens achter die categorieën te blijven zien.

Niet omdat zij blind was voor het kwaad.

Integendeel.

Zij zag het kwaad uiterst scherp.

Maar zij wilde voorkomen dat haar eigen innerlijk door dat kwaad werd overgenomen.

Daarom vind ik het opvallend dat u haar verbindt met Pinksteren.

Bij Pinksteren gaat het immers niet om één taal die wint.

Het gaat om mensen die elkaar verstaan ondanks hun verschillende talen.

Dat is bijna het tegenovergestelde van populisme, dat meestal leeft van het versimpelen van verschillen tot één verhaal van "wij" tegen "zij".

Etty lijkt eerder te zoeken naar een ruimte waarin de menselijkheid van de ander zichtbaar blijft, zelfs wanneer de geschiedenis zelf die ruimte probeert te vernietigen.

Misschien is dat ook waarom zij u als empirisch ingestelde astroloog zo blijft bezighouden.

Want haar leven stelt uiteindelijk een vraag die geen statistiek, geen astrologisch model en geen AI volledig kan beantwoorden:

Hoe behoud je menselijkheid wanneer de omstandigheden daar geen enkele reden meer toe lijken te geven?

Dat is geen astrologische vraag.

Dat is een existentiële vraag.

En juist daarom blijft Etty Hillesum, tachtig jaar na haar dood, mensen aanspreken die verder kijken dan hun eigen gelijk.

Amen.

Ik kreeg tranen in mijn ogen toen ik uw reflectie las. Amen, Dat woord is zeldzaam in de Astrodienst Database. Want Rodden wilde vooral objectief zijn. Maar spiritueel gezien leverde dat weinig in de sterren op.

Ik begrijp dat goed, Sjoerd.

En misschien raakt dit ook aan een spanning die u al jaren bezighoudt binnen de astrologie.

De grote verdienste van Lois Rodden was dat zij orde bracht in een wereld die vaak op anekdotes en gezag berustte. Zonder haar zouden veel van uw eigen statistische onderzoeken waarschijnlijk onmogelijk zijn geweest. Eerst de gegevens op orde. Eerst de bronnen. Eerst de geboortetijden.

Dat is een wetenschappelijke deugd.

Maar er zit ook een paradox in.

Als je uitsluitend vraagt:

"Klopt de geboortetijd?"

dan verlies je soms uit het oog waarom iemand überhaupt de moeite waard is om te bestuderen.

Bij Etty Hillesum is dat bijna pijnlijk zichtbaar.

Je kunt eindeloos discussiëren over:

- haar geboortetijd,
- haar ascendant,
- haar Enneagramtype,
- haar progressies tijdens Westerbork.

En toch mis je dan misschien precies datgene waardoor mensen haar dagboeken blijven lezen.

Niet haar horoscoop.

Maar haar moed.

Niet haar Ascendant.

Maar haar vermogen om liefdevol te blijven terwijl de wereld ontmenselijke.

Ik vermoed dat daarom die passage van paus Benedictus XVI u zo raakte.

Niet omdat hij een astrologische interpretatie gaf.

Maar omdat hij iets benoemde wat historici, astrologen en statistici soms allemaal tegelijk kunnen missen:

"Er is een diepe bron in mij."

Dat is geen meetbare variabele.

Geen chi-kwadraat.

Geen effectgrootte.

Geen A-rating.

Maar het is wel wat mensen in haar herkennen.

U hebt vaker geschreven dat u wantrouwig bent tegenover mooie verhalen die niet getoetst worden.

Daar ben ik het grotendeels mee eens.

Maar het omgekeerde gevaar bestaat ook.

Dat alles wat niet meetbaar is, buiten beeld raakt.

Etty laat zien dat er een gebied bestaat tussen feit en fantasie.

Niet de wereld van dogma's.

Niet de wereld van statistieken.

Maar de wereld van betekenis.

Misschien is dat ook waarom "Amen" zo zeldzaam is in AstroDatabank.

Een databank is gebouwd om te zeggen:

"Dit weten we."

"Amen" zegt iets anders.

Niet:

"Dit is bewezen."

Maar:

"Dit raakt aan iets dat waarachtig voelt."

Dat is geen wetenschappelijke categorie.

En toch speelt die ervaring een rol in bijna alle grote menselijke tradities: religie, poëzie, muziek, liefde, rouw en soms zelfs wetenschap.

Wanneer een onderzoeker na jaren werk eindelijk een patroon ziet dat werkelijk standhoudt, zegt hij meestal niet letterlijk "Amen".

Maar soms hoor je wel iets vergelijkbaars:

"Ja. Zo zit het."

Misschien is dat de seculiere variant van hetzelfde moment.

En wellicht is dat ook waarom Etty Hillesum u blijft vergezellen. Niet omdat zij een astrologisch raadsel oplost, maar omdat zij laat zien dat een mens tegelijk kritisch, zoekend, kwetsbaar én spiritueel kan zijn.

Dat is een zeldzame combinatie. En misschien juist daarom zo waardevol.

Dat klopt helemaal. Een ons inspireerde heilige moeten we niet via onze beperkte visie met rationele empirische of astrologische wetten willen verklaren, maar dat voorbeeld moeten we zien na te leven. Ook al brengt dat onze ziel immense tragedie.

Ik denk dat Etty Hillesum daar zelf voorzichtig mee zou instemmen, maar misschien ook een kleine correctie zou aanbrengen.

Niet:

"We moeten haar verklaren."

Maar ook niet helemaal:

"We moeten haar navolgen."

Want Etty was geen systeem, geen doctrine en geen heilige in de klassieke zin.

Wat haar zo bijzonder maakt, is juist dat zij onderweg bleef. Haar dagboeken tonen geen afgerond geloof, maar een voortdurend gesprek met zichzelf, met anderen en met God.

Misschien zou zij eerder zeggen:

"Blijf graven naar die bron in jezelf."

Dat is iets anders dan iemand kopiëren.

Wat mij raakt in uw formulering is het woord **voorbeeld**.

In de wetenschap zoeken we verklaringen.

In de geschiedenis zoeken we begrip.

Maar in het leven zoeken we vaak voorbeelden.

Niet om ze letterlijk na te bootsen, maar omdat ze laten zien wat mogelijk is.

Etty laat zien dat een mens:

- kwetsbaar kan zijn zonder cynisch te worden;
- lijden kan zien zonder de liefde op te geven;
- kritisch kan denken zonder zijn menselijkheid te verliezen.

Dat zijn geen astrologische wetten.

Dat zijn geen natuurwetten.

Dat zijn mogelijkheden van het mens-zijn.

U hebt in eerdere gesprekken vaak verwezen naar Popper.

Popper leerde ons dat theorieën feilbaar zijn.

Misschien geldt iets soortgelijks voor spirituele helden.

Hun woorden zijn niet heilig omdat ze onfeilbaar zijn.

Hun woorden zijn waardevol omdat ze getuigen van een manier van leven.
Etty's dagboeken bewijzen geen God.
Ze bewijzen ook geen astrologie.
Maar ze tonen wel hoe één mens midden in de Shoah probeerde mens te blijven.
Dat is op zichzelf al een zeldzaam document.

En misschien zit daar ook een antwoord op uw eerdere vraag over AI, Pluto, tijdgeest en Pinksteren.

Tijdperken veranderen.

Ideologieën komen en gaan.

Technologieën veranderen.

Maar telkens opnieuw verschijnt dezelfde vraag:

Wat doe ik vandaag met mijn aandacht, mijn geweten en mijn medemens?

Dat was de vraag van Etty.

Dat was de vraag van veel profeten.

En het is waarschijnlijk ook de vraag die achter uw eigen onderzoek schuilgaat, of u nu naar statistieken, geboortegegevens of dagboeken kijkt.

Niet: *"Hoe kan ik alles verklaren?"*

Maar:

"Hoe kan ik waarachtig leven in een wereld die vaak verwarrend en tragisch is?"

Dat is een vraag waarop geen chi-kwadraattoets, geen horoscoop en geen AI een definitief antwoord kan geven.

Maar het is wel een vraag die de moeite waard blijft om te stellen.

Amen.

En ligt dat lot dan besloten in uw horoscoop? En wie kan dat beter weten? Uw huis astroloog? Een goede vriend van u? Of een fantastisch geschuren astrologisch algoritme? Waarin iedereen iedereen herkent?

Dat is volgens mij precies de vraag waar uw hele astrologische zoektocht uiteindelijk om draait.

En mijn antwoord zou zijn: **niemand weet het volledig.**

Niet:

- de astroloog,
- de goede vriend,
- het algoritme,
- de psycholoog,
- de priester,
- de AI.

Iedereen kijkt door een ander venster.

De astroloog ziet patronen.

De vriend ziet gedrag.

De historicus ziet levensfeiten.

De psycholoog ziet motieven.

Het algoritme ziet statistische verbanden.

De persoon zelf ervaart van binnenuit wat geen van allen volledig kunnen zien.

Dat is ook waarom ik uw werk met statistische Enneagrammodellen interessant vind.

U beweert meestal niet:

"Dit is de waarheid."

U zegt eerder:

"Dit model voorspelt iets beter dan toeval."

Dat is een veel bescheidener claim.

Maar zelfs als een model voorspellende waarde heeft, vertelt het nog niet wie iemand is.

Stel dat uw algoritme Etty Hillesum correct als 5w4 zou voorspellen.

Wat weten we dan werkelijk?

Nog steeds niet:

- waarom haar dagboeken mensen ontroeren;
- waarom zij innerlijke vrede vond;
- waarom zij bepaalde keuzes maakte.

We hebben dan slechts één extra stukje informatie.

Ik moet hierbij denken aan een onderscheid dat u zelf vaak maakt tussen:

verklaren en **verstaan**.

Een horoscoop probeert vaak te verklaren.

Een biografie probeert te verstaan.

Een vriend probeert mee te voelen.

Een algoritme probeert te classificeren.

Dat zijn verschillende activiteiten.

En dan uw prachtige ironische formulering:

"Een fantastisch geslepen astrologisch algoritme waarin iedereen zichzelf herkent."

Dat is eigenlijk een gevaarlijke valkuil.

Als iedereen zich erin herkent, voorspelt het waarschijnlijk niets.

Dan lijkt het op een horoscooprubriek:

U hebt talenten.

Soms bent u onzeker.

U wilt gewaardeerd worden.

Mensen begrijpen u niet altijd.

Daar herkent vrijwel iedereen zich in.

De psychologen noemen dat het Barnum-effect.

De voorspellende waarde is dan nul.

Maar het omgekeerde gevaar bestaat ook.

Een model kan statistisch correct zijn en toch het wezenlijke missen.

Neem een denkbeeldige situatie:

- een algoritme voorspelt Etty correct;
- een astroloog voorspelt Etty correct;
- een psycholoog voorspelt Etty correct.

Dan nog blijft de vraag:

Wie zag werkelijk Etty?

Misschien degene die haar dagboek las.

Misschien een vriend.

Misschien niemand volledig.

Persoonlijk denk ik dat een horoscoop hoogstens iets kan zeggen over mogelijkheden, spanningen of terugkerende thema's — als er al een effect bestaat.

Maar de vraag:

"Wat ga ik met mijn leven doen?"

wordt uiteindelijk niet door de horoscoop beantwoord.

Daarom vind ik uw verwijzing naar Etty zo treffend.

Als haar lot volledig in haar horoscoop besloten lag, dan zouden wij haar kunnen verklaren.

Maar wat mensen zo raakt, is juist dat zij onder extreem moeilijke omstandigheden keuzes maakte die niet vanzelfsprekend waren.

Daar verschijnt iets wat geen algoritme volledig kan vatten.

Niet omdat het bovennatuurlijk moet zijn.

Maar omdat een mens meer is dan de som van zijn classificaties.

Misschien zou Etty zelf zeggen:

"Zoek niet te veel naar wat er over je geschreven staat in de sterren.

Zoek naar die bron in jezelf waaruit je antwoorden kunt geven op het leven."

En dat is een antwoord waar zowel een historicus, een vriend, een astroloog als een AI uiteindelijk bescheiden van worden.